

JESÚS CISCAR

“No em reconec la influència de cap escriptor català”

Josep Palàcios (Sueca, 1938), escriptor de culte, minuciós i obsessiu, hereu i marmessor de Joan Fuster, és un dels personatges més fascinants i hermètics de la literatura en català. Part de la seua obra ha estat revisada i compilada en els dos volums de *La imatge*. I aquesta és la primera entrevista a un mitjà des de l'any 1989.

La seua producció literària, d'una autoexigència atroç, aliena a cànon i classificacions, ha estat parcialment agrupada en els dos volums de *La imatge* (Publicacions de la Universitat de València, 2013), un esdeveniment literari, més que editorial, de primer ordre. Esquerp amb les

litúrgies de socialització i promoció literària, la darrera entrevista concedida a un mitjà, al periodista Adolf Beltran, data del 1989. I aquesta d'ara s'ha fet amb la condició de no fer gravacions ni fotografies.

Palàcios no té Internet. Però això no significa que no tinga contacte amb

el món exterior: com feia Fuster, rep visites a sa casa de Sueca. En el seu cas, petits pelegrinatges d'amics i adeptes, lletraferits de diverses generacions enlluernats per les suggestives composicions que Palàcios escriu a llapis i publica després d'un rigorós procés d'edició textual i tipogràfica, de canvis i correccions successives, de dilacions que aturarien el cor d'un editor convencional però justificades en la recerca de l'excel·lència. És per això que publica poc, sota unes condicions de control absolut com les que li oferí el servei de publicacions de la Universitat de València, dirigit fins fa poc pel també suecà Antoni Furió. Allí ha publicat *La imatge* i, abans, aquell salt en el buit poètic sense xarxa que és *Un nu*, del 2009. Tot i la transcendència de la publicació de *La imatge*, però, no hi hagué agent literari, ni campanya, ni trobada en un hotel amb periodistes.

Hauria resultat paradoxal tot aquell aparell per una obra fora de catàleg, rabiosament minoritària, que conté assaig, aforismes, narrativa o poesia, però passats per la màquina de triturar gèneres de J.P., sigles amb les quals Palàcios emergeix en els seus heterodoxos textos. On tot està connectat i té una intenció, començant pel títol: “*La imatge* no és un cromó acolorit –a mi em produeixen

neguit les paraules irisades—, sinó l'enfollida recerca de *la imatge màxima*, el Big Bang/big bang de la Creació/creació. La imatge penetrant brutalment en la realitat, apoderant-se'n, recreant-la (...)", escriu en la introducció. El grau zero de l'ambició literària que, si més no, ajuda a entendre el personatge. Els textos estan units a la personalitat de l'autor i han estat escrits en moments distints, molt marcats per les circumstàncies, apunta, amb relació a una creació molt desvinculada amb la literatura catalana contemporània. Llavors, a què està connectada la literatura de Palàcios? Al principi sí que hi havia el contagi del classicisme, perquè va ser editor del *Tirant lo Blanc*, una obra que va rellegir moltes vegades, assenyala en referència a l'edició de quatre volums que va fer entre 1979 i 1983 amb il·lustracions de Manuel Boix. "També he llegit Ausiàs March", diu, i cita com un altre referent primigeni *La tragèdia de Caldesa*, un conte de Joan Roís de Corella, de l'any 1498. I d'ací, "un salt" temporal fins a arribar a Edgar Allan Poe. "Quant als escriptors del segle XX, la meua relació amb Joan Fuster és definitiva, tot i que la meua manera d'escriure és totalment diferent de la d'ell", adverteix. Fet i fet, "vaig començar a aprendre a escriure la pròpia llengua a base de traduir un llibre del català al castellà, *El descrèdit de la realitat*", afirma en al·lusió a una traducció per a Seix Barral, el 1957. Els anys següents, tradueix més obres de Fuster al castellà, *Rebeldes y heterodoxos* o *Nosotros, los valencianos*. I Albert Camus al català (*El mite de Sísif*, *L'exili o el regne*) en col·laboració amb el mateix Fuster.

I la resta d'escriptors contemporanis? "Els meus contactes amb els principals han estat restringits. La meua mirada a la literatura catalana des de Jacint Verdaguer a Jaume Cabré és pràcticament nul·la, tret de llibres memorables com *Bearn* o alguns versos de Margall. O del mateix Verdaguer, l'escriptor més important des del Renaixement", etziba, per reconèixer després que també llegeix els seus amics, sense especificació. "Sobre els meus papers ha pesat la coincidència amb els existencialistes, però no crec que el meu existencialisme siga molt canònic", insisteix al voltant de la seua connexió amb el món literari exterior.

EL TEMPS

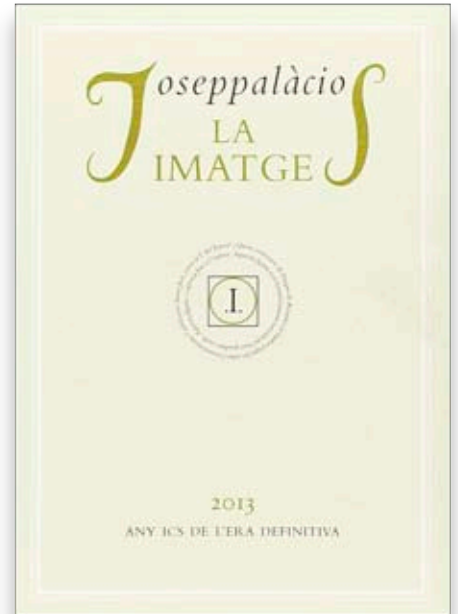
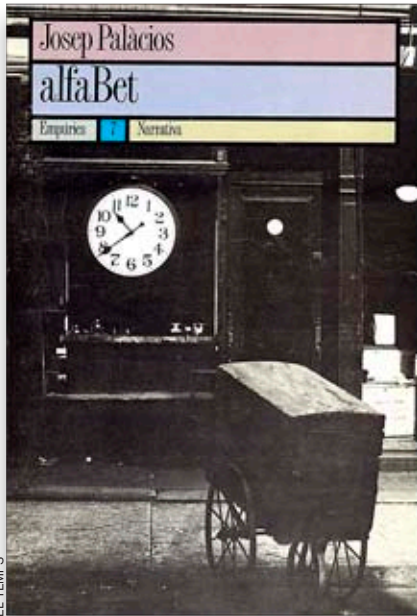
Dalt, amb Joan Fuster, l'any 1960. Baix, algunes de les il·lustracions de l'artista Manuel Boix de la primera versió d'*AlfaBet*.

PRATS, J. CAMPS

"La meua literatura sempre ha estat fragmentària", alerta. D'*AlfaBet*, la seua creació més emblemàtica, que parteix de l'ordre alfabètic per escriure una sèrie de pertorbadors relats, n'hi ha diverses versions. La primera, que data del 1987 i és la que figura al primer volum de *La imatge*, va aparèixer a la revista *Fulls d'investigació*, en un número monogràfic dedicat a l'artista Manuel Boix, el revers gràfic de Palà-

cios. Una col·laboració amb història: "L'anècdota és magnífica: a vint-i-vuit dies de l'aparició del llibre, vaig decidir dedicar cada dia íntegrament a escriure un relat, de principi a fi, fins que a l'hora d'anar-me'n a dormir el tenia acabat. Vint-i-sis relats en vint-i-sis dies. I els dos dies restants per fer el principi i el final, amb els comentaris d'introducció i evaporació". "Sobre aquella base, vaig fer una versió que

Cobertes de *La imatge*, *UN/NU* i *AlfaBet*, algunes de les publicacions més importants de Josep Palàcios.

es va multiplicar per sis”, aclareix l’escriptor en referència a l’*AlfaBet* editat el 1989 per Empúries i que és, de llarg, la seua creació més coneguda i difosa: el seu darrer llibre, de fet, publicat en el circuit literari convencional, que no comercial. A hores d’ara, Palàcios treballa en una versió ampliada pendent de publicació, “la reproducció del llibre d’Empúries amb llargues correccions”, tot i que l’autor confessa que “l’*AlfaBet* *comme il faut* no l’escriuré mai. Tinc múltiples anotacions disperses i mig esborrades pel pas del temps”. Parlem de multitud de pàgines manuscrites. Centenars, tal vegada. I la desaparició de la seua impremta suecana de referència –propietat d’un parent– complica també les coses: molt del material, cas de l’*AlfaBet* d’Empúries, s’hauria de picar de nou.

En tot cas, allò que es troba a *La Imatge* no són les peces (“els papers”, com ell els anomena) en el seu estat primigeni, amb alguna excepció. “Tant *El laberint* com *Cops de daus*”, diu en referència a dos retorçats i autoreferencials assaigs, “tenen molt de material afegit entre les fibres de la versió inicial”. “La lectura dels meus papers em porta a retocar, a precisar o a obscurir, perquè l’obscuritat és fèrtil. No hi ha res de paradoxal en tot això, hi ha una lògica personal i literària”, precisa respecte a un dels trets definitoris de la seua poètica, l’hermetisme, els “secrets

ocultats per paraules”, segons una de les seues frases lapidàries. “La foscor il·lumina la foscor”, escriurà en un altre moment. O *La línia obscura*, denominació compartida entre una sèrie pictòrica de Boix i un dels fragments continguts en *La imatge*. “Els meus papers estan pensats per a ser llegits pels acròbates durant el seu exercici mortal, i desxifrats pels meus enemics”, escriu Palàcios en aquella mena d’assaig autoexplicatiu, circular, sobre l’escriptura. Sobre la seua escriptura, més aviat.

Fuster i Pla. La conversa, com els papers de Palàcios, també és fragmentària. Sense venir a tomb (o sí), parlem de revolucions. “Els revolucionaris que són realment revolucionaris es dediquen a tallar caps”, diu. “En algun moment vaig fer d’editor i corrector del *Manifest Comunista* de Marx. I abans havia publicat un llibre de Louis Antoine Léon Saint-Just, personatge sinistre però seductor”, afirma respecte d’un dels revolucionaris responsables de la decapitació de Lluís XVI. Però sempre hi ha unes primeres lectures que marquen el camí: “Quan estava estudiant batxillerat fer un concurs literari de redacció. El meu premi van ser dos llibres, un d’ells de Julien Green, un escriptor nord-americà que escrivia en francès. El llibre era *Le voyageur sur la terre*, traduït al castellà com *El peregrino de la tierra*.

Aquell llibre contenia un conte que em va trastocar quan tenia 13 o 14 anys perquè acabava amb el suïcidi d’un jove. Per cert, és un llibre que m’han furat i sé qui ho ha fet, però no ho diré”. Per aquells anys, troba citats Edgar Allan Poe i Fiodor Dostoievski, “tot i que vaig tardar cinc o sis anys a llegir-los. Dostoievski ha estat important en la meua obra, encara que cadascú va per camins diferents”, un matís diferenciador que Palàcios visita sovint.

I acabem parlant d’un extraordinari assaig sobre Fuster i Josep Pla publicat al segon volum de *La imatge*. “El meu paper que més s’assembla a un assaig és el de Pla i Fuster. El meu concepte d’assaig no té res a veure amb el del senyor Montaigne, em fot molt l’abús de les citacions d’autoritat per bé que la seua matèria siga ell mateix”. “Josep Palàcios és la mesura de totes les coses”, escriurà parafrasejant Fuster, “una broma entre amics i literats”, s’excusa.

Llavors, on és el reflex fusterià? “L’aparició de Fuster fou com si hagueren pitjat un botó i ens haguérem posat en funcionament”, reconeix en al·lusió a la seua tasca intel·lectual i cívica. Les influències, l’estil, però, són una altra cosa: “No em reconec la influència de cap escriptor català, sinó, en qualsevol cas, dels seus diccionaris”, diu, taxatiu.

Xavier Aliaga